„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за шире се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 149. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 22. СЕПТЕМБРА (4. ОКТОБРА) 1878. ГОДИНА XIII.

Позив на претплату.

Крајем овога месеца истиче трећа, а почетком Октобра настаје четврта (последња) четврт овом листу за ову годину.

Сународници наши, који су за време треће четврти овај лист држали па им претплата крајем овога месеца истиче, као и они који би „Заставу“ хтели држати од 1. Октобра па до краја ове године, умољавају се учтиво, да изволе своју предплату што пре путем поштанске упутнице администрацији овога листа послати.

Догађаји, који се од ово неколико година вију тако рећи око наше главе, нису још ни из далека дочети. Источно питање, с којим је судба великог дела нашег народа и остале браће наше по племену и вери, непосредно скопчана, још није коначно решено нити му се крај догледати може; па како је оно и нашу монархију окупацијом Босне и Херцеговине увукло у своје вртлоге, то оно још више мора да има интереса за нас.

Нема Србина, који не би дубоко осећао важност овога доба у ком живимо, и који не би увиђао да му је потреба пратити бодро и трезвено све што бива по свету.

С тога се надамо, да ће се „Застави“, стародавном познанику свом, који у овим тешким и бурним временима заступа интересе свога народа слободно, независно и самостално, обратити с поверењем сви Срби, који исповедају њена начела, начела слободе и народности.

„Застава“ излази четири пута преко недеље, а стаје за Аустро-Угарску, српске државе и покрајине исто тако за Босну и Херцеговину:

На целу годину . . .	14 фор.	— н.	или 35	дин.
На по године	7 „	— „	„ 17½	„
На четврт године . . .	3 „	50 „	„ 9	„
На месец дана	1 „	20 „	„ 3	„

За остале земље, и то: за Немачку годишње 18 фор., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију и Бугарску 20 фор., за Француску и Америку 24 фор. или саразмерно на четврт године.

Лист се без претплате у готовом новцу не ће ником слати. Наруџбине без новаца не ће се уважити никоме.

Претплата, огласи као и наплате за то нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

Умољавамо пријатеље листа, да не пожале труда, поштоване сународнике, који би лист држати могли, побуђивати на претплату листа.

У Новом Саду, 21. Септембра 1878.

Уредништво и наклада „Заставе“.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

ЗАГРЕБ, 20. септ. — Сабор данас конституисан. Председник је Крестић.

КРИЗА У УГАРСКОЈ.

Угарски министар финанције Сил, а с њиме и сви остали другови његови, поднели су прошле недеље оставку.

Ово је најважнија новост, која нам стиже из престонице угарске.

За министра Сила поговарало се већ поодавна да је поднео оставку, но он је у своје време те поговоре сам побио. Сада пак већ више нема сумње, да је не само он, него да су и сви остали министри угарски устали са својих министарских фотеља.

Хоће ли опет сести на њих ти исти министри, или ће њихова седишта други заузети или ће се можда још и касирати министарска седала угарска?

Питања су то, која нам суморни догађаји данашњи силом намећу и која се никако обићи не могу.

Није тешко погодити, зашто министри угарски подносе оставке. Босна их је избацила из седла, она иста Босна на коју су многи мислили поносно узјахати. Босна је својим врућим оловом грозно померила цирклове свима министрима и с ове и с оне стране Лајте. „С две компаније и једном бандом“ није се могло ући у Босну, и с тога лоше рачунције морају путовати. Против воље велике већине народа својих, против јасног одређења трактата берлинског, који је захтевао најпре погодбу с Турском па онда улазак у Босну, против воље целог народа босанског и херцеговачког ушла је војска наше монархије у те крајеве, да их — посеје гробовима својих синова, залије крвљу и нагноји костима своје деце.

Сада је — зло с Босном а још горе без ње. Ни како изаћи из ње ни како остати у њој. Има их до душе, који саветују да се с места излази из Босне. Но то би била грдна брука и срамота. Да велика и моћна држава, која располаже са 800.000 војника и има најбоље на свету топове Ухацијеве, не може савладати босански „ксиндл“ но да се мора повлачити натраг испред голих и босих башибозука, — то би била срамота да јој нема равне у историји. За Циганина каже до душе пословица да не мари што му је црн образ, само кад је врећа пуна. Но у овом случају, све кад би могао и подносити и цигански образ, зар би могло подносити, да се враћа с празном врећом из Босне и Херцеговине? А ко да одговара за ону силну крв, што је пролише синови ове монархије у Босни и Херцеговини? И ко да одговара за оне милионе, што се утрошише на поход у Босну и Херцеговину, кад се одатле мора с празном врећом враћати? На што би био тај поход у том случају? Мандат берлински није се испунио, ред се није успоставио, а монархија је толике жртве поднела!

Мора се дакле остати у Босни. Ако игде, овде важи оно немачко: man muss müssen!

Али како да се остане? За останак у Босни треба још много, врло много новаца, треба милиона, јер Босна још није заузета, Херцеговина још није у свима својима крајевима примирена — док траје још и једног Бошњака и Херцеговца ван „шакопипателног“ домашаја аустро-угарске војске. Док се то изведе, требаће држати у Босни и Херцеговини годинама велику војску — бар од својих 200.000 момака — а на издржање те војске иште се милиони. —

То и хоће она партија, која је повела војску аустро-угарску у Босну и Херцеговину, то хоће моћна и силна придворна војничка партија, којој је, обмањујући и себе и другога, подлегао гроф Андрашија а за њим и влада угарска.

Гроф Андрашија и чланови владе угарске не би били Мађари, кад би се о њима претпоставити могло, да су лаким срцем пристали уз вољу војничке партије. Но у слаткој обмани: да ће се ући у Босну и Херцеговину „с две компаније и једном бандом“, они су стегли своје мађарско срце и — приклонили се. Чим су то учинили, нашли су се на стрмој низбрдици, на којој се котрљају у своју пропаст.

Војничка им је партија израсла преко главе па им сада вели: које казао а з мора казати и буки. Кад сте дозволили 60 милиона да се улази у Босну, морате дозвољавати и даље што је потребно за Босну. Ако то нећете, а ви путујете. Наћи ће се ко ће и то дозволити.

Гола и боса фукара босанско-херцеговачка испразни на брзо кредит од 60 милиона, и партија војничка на ново ступи пред министра финанције с категоричким захтевом: да пружи нова милиона.

Сад је већ било министарству мађарском „преко јего“. Одговорности лежи на њему већ и сувише: што је пристало на експедицију против воље народа, шта није питало земаљски сабор, што је земљу задужало, што се дало вући за нос од војничке свемоћне канцеларије итд. Но то би се већ којекако могло подносити, да није партија ратна изишла пред министре с новим захтевом: да пруже новаца.

Мера се дакле превршила, и отуд — министарска оставка.

Шта сад?

И до јако су бивале у Угарској кризе министарске, не ни једна није овака као ова увлачила будућност земље и опстанак устава у свој вртлог. Данас се воља народа у Угарској налази у опреци са вољом круне, која се идентификовала са моћном војничком партијом у Бечу.

Ко да попусти? Круна не може, јер је ангажована чашћу својом у Босни и Херцеговини! Мађари не могу, јер сматрају да би тим извршили на себи самоубиство.

У Угарској нема човека, који би у оваким приликама могао преузети наследство Тисино. У Угарској данас се не може, апсолутно не може саставити министарство, које би угађало прохтевима бечке војничке канцеларије и имало при том већину у парламенту.

Нема дакле пута — бар не уставног пута — којим би се дала заравнати опрека, у коју је политика нашег спољашњег министарства довела Угарску према Бечу.

Остаје једино: да круна без парламента угарског и без уставне владе угарске или можда против воље њене изведе у Босни и Херцеговини што је наумила.

Но то би био пут неуставан; да ли ће се пак круна одважити да пође тим путем, и какве би последице могао за собом донети такав корак, — то ми нећемо да погађамо и нагађамо.

У сваком случају Угарска се налази с овом кризом у врло кобним и судбоносним тренутцима.

Што се нас таче, Мађари су се за ово десетак и више година својски постарали да будемо према свему томе — равнодушни!

—ић.

ЈЕВРЕЈСКО ПИТАЊЕ У СРБИЈИ.

(Наставак)

Ово што смо досада навели, надамо се, изнело је и означило све главније стране „јеврејског питања“ у свету у опште, а у нашој земљи понаособ. Но да неби ствар, и у ком погледу, остала неисцрпљена, као и да би гледиште на које се ми у овом питању стављамо, што вишег и бољег, јавног, оправдања добило и имало, упустићемо се у још нека проматрања. — На једном месту раније ми смо имали прилике да именујемо Јевреје у опште не само као странце и туђине за једну савремену државу, него и као нарочите странце и туђине за такву државу; а тим смо хтели да кажемо: да правимо разлику између њих и других страних елемената. Ми рекосмо да правимо разлику — али ми ју у ствари само помињемо, јер она фактички постоји. Као што је, на прилику, познато и у нашој садањој Србији ми нисмо без „странаца“. Код нас у земљи, особито у Београду, има Немаца, Мађара и Грка (Цинцара) а после тога и Чеха и „Бугара“. И ови су, особито прва два именована елемента, за нас странци — туђи су нам по народности ако не по вери, и свакако нису нам „своји“ по политичној исповести и тежњи. Па опет, каква огромна разлика између њих и јеврејских нам кандидата? Прво и прво њима, тако рећи, ништа осим можда добро лично познанство несмета да у породичку везу са нашим елементом ступе. Бар код њих обичај није да се чланови исте фамилије брачно везују, и тиме од даљег сродства одвајају; а то је, ако се не варамо, код Јевреја и обичај и правило. Нема сумње, да је тај обичај једна од гаранција за одржање њихове расе и вере, и да он њима и многе друго споредне користи доноси и осигурава; али пошто они немају, и неборе се да имају, своју земљу и државу у којој би таку политику водили, него своја јаја по туђим гњездима легу, онда нека не мисле да им неправду свет чини што их као туђине, и то најтуђе туђине, сматра; и ако још и за добро или нужно нађе да према њима сходно поступа. Истина, ни друге се народности и вере тако лако невезују и неспајају, али прво: све оне појединце теже искључивој државној независности и екзистенцији; а друго, ако им то није, због довољних узрока, могуће, онда се мањина клања већини, и раније или доцније, тоне у њено море. Најбољи нам пример за ово дају Немци — етнографски доста чврст народ. Као што је познато, већ се неколико милијона њихових досада населило, или намложило у „новоме свету“ — по највише у „савезним државама северне Америке.“ Одрасли емигранти (исељеници), може се рећи, без изузетка остају Немци, и до смрти говоре немачки. Но с децом њиховом бива, скоро сасвим, противно и она ће више и говорити, и марити да говоре, енглеским но матерњим језиком; док унуци, ако и незаборављају порекло своје, сва је прилика неће знати ни речи немачког језика, него ће бити и душом и срцем оно што и треба да буду: верни, одани и поуздани грађани државе у којој живе — биће добри Американци! Међутим, Јевреји, којих и у Америци има, (и који су, узгред буди речено, и тамо у „новоме свету“ стекли кредит који у староме давно уживају) остају Јевреји, а у колико се зна одлучни су да тако остану, по потреби, и до самога „страшнога суда!“ У очима правих Јевреја то је, несумњамо, и користна и света стаза — стаза, којом они мисле да најпре очувају себе и своје интересе, а после дођу до силе и величине — али по друге народе и државе им, у зло час су доиста они на ту мисао дошли! Тај њихов племенски и породички сепаратизам немогу други народи гледати другаче него као зло и опасност. Па да је како само то једно зло — зар би се како отрпело и издржало; али није ни оно само и једино. Њему ваља додати, већ поменути јеврејски специјализам и солидаризам, а као последицу тога, њихов трговачко-економски монополизам. Као што смо једном навели: сви други народи и елементи израдили су, у својим земљама и државама, неку врсту поделе рада, па кад се у друге земље и уселе а они ту сразмерицу и тамо преносе. Немци, на прилику, кад се селе у Америку, или баш кад дођу у Србију, носе собом рало или длето — неки од њи ору земљу други копају руде, трећи раде занате и т. д. — у опште постају радници и произвођачи, а тек неки мали део одаје се на трговину и шпекулацију — док Јевреји поглавито знају, и маре да знају, за ово последње, и само за то. Последице и знамо и осећамо. Па да се каком срећом и тиме списак закључује — ни по јада! — Најзад би они имали монопол трговине, и свет би се, т. ј. други народи и државе, навикле да то сматрају као просту и наравну ствар. Говорило би се онда: да су све трговачке и банкарске радње у рукама Јевреја; али наравно, ти би Јевреји имали у Америц бити Американци, (по духу, не велимо телу, јер то није ни нужно) у Енглес Енглези, у Русији Руси а у Србији С — били би, или бар могли би бити, пр и достојни — управо патријотски — ј ђани свију ових земаља и држава.

Међутим, шта видимо у самој ствар Видимо свуда само Јевреје, и ништа дру него Јевреје — по духу као и по кр

Видимо, не будуће грађане и патријоте и једне земље и државе, него политичко-економске освајаче и господаре сваке и свију таких земаља и држава — видимо јеврејске државе у државама. А као такви шта могу они и бити друго до зло и опасност за сваки народ и друштво које их има или буде принуђено да их има? — Па сад, кад је то тако — кад све сведочи да Јевреји, поставши формалним и равноправним грађанима једне земље и државе, ипак остају у њој туђини у политичком, а непријатељи у економском погледу — кад они, управо, стварају државу у држави — онда у колико они испуњавају онај битни и неопходни услов за такву равноправност — услов о „одомаћењу“ и „прирађању“ — о тековини права на једнака права са урођеницима? Једном речју, какве гаранције дају они једној сувременој држави, да ће добивши „сва права,“ одговорити и свима и дужностима, захтевима и потребама њеним? Као што смо видели: просто никакве. Ни о праву à posteriori, дакле, као ни о оном à priori неможе у овом питању бити речи. Но пошто је само то и нас тичуће се питање берлинским уговором решено у противноме духу — противно и правима као и интересима нашег народа и његове државе — то нам сада остаје да пронађемо пут и начин како да се бранимо, а ако је могуће и одбранимо од овог, међународно-политичког насиља Јевропе и њеног конгреса!

(Наставиће се.)

С бојног поља.

Од како је Зворник без боја заузет, ништа се не јавља с бојног поља. Врховна команда сматра јамачно да је свршила свој задатак, јер је посела скоро сва важнија места у Босни и Херцеговини. Сада хоће тамо да приступе организацији унутрашњој.

Ми смо већ више пута дали израза своме мишљењу, како не сматрамо да је окупација тим већ изведена, што су нека важнија места поседнута. Нама се чини да би се само онда могло рећи да је Босна заузета, кад би се сва могла поклопити војском, а то наравно не иде. Сада видимо да и други људи, који иначе нису с нама сложни, тако мисле. Ево шта налазимо у самом пештанском „Лојду“ о тој истој ствари по једном стручњаку написано. Он овако умствује:

„Окупација две трећине Босне и Херцеговине свршена је, четнички рат може дакле почети. Све што се до сад међу Савом, Уном, Дрином и Требињчицом у ова два месеца ратовања збило, само је почетак врло озбиљној, дуготрајној и заплетеној војној игри, чији се даљи развитак данас не може ни прегледати. Само незнање одношаја у Босни и Херцеговини, само непознавање фактора који су моћни у четничком ратовању може данас још говорити о „свршеној пацификацији“ тих покрајина или чак — о редукцији окупационе војске. Читајући те ствари већ читаву недељу дана по новинама, мора се човек чудити, с коликим се познањем у војничким стварма новине размећу. (Сироте новине нису томе ни најмање криве; таква је парола дата озго из „меродавних“ кругова, а што новине те повољне вести радо региструју и што публика радо верује што жели, то се не може ником за зло узети. Ур. „П. Л.“) Ко ове земље познаје и ко уме да оцени карактер брдског ратовања, тај ће допустити, да је наша монархија с Прологом и динарским Алпама натоварила себи на врат такву работу, која је у средини између Кавказа и Абруца, како што се тиче својстава и наклоности становника, тако и што се тиче облика земље и њених извора. Ма да није Босна онако дивљачна и величанствена као Кавказ, ипак височине и кланци Пролога и динарских Алпа задају толико посла, да се с њима ни сравнити недаду војне четничке и ајдучке у Абруцама. Земље, које стављају толико природних тешкоћа свакој војничкој акцији и у којима живи народ дивљачан, бесомучан и крајњем степену ратоборан и фанатичан, те земље не може ни једна војска на свету примирити за два месеца. Све што је с ванредним напрезањем наше војске постигнуто, састоји се у посади свију војничких објеката, свију вароша и главнијих места, свију друмова и путова — наравно докле допиру наше вередјаче и Ухацијеви топови. Збијени редови Бошњака и Херцеговаца растркани су, али — нису побеђени, јер се такав непријатељ у опште неда победити. Ова сорта противника не губи своје отпорничке снаге и ратоборности ни онда, кад их десет пута потучеш. Она није зависна, као редовна војска, од извесних основа, магацина и етапних станица. Босанске чете после сваког тактичког пораза опет су на окупу; у гудурама и кланцима, где нога редовног војника не допире, они налазе своје зборно место. Ови не вију нигде леђа, а фронт им је на све стране, јер њихови магацини свуда су где роди босанска шљива и где пасу босанска говеда. Босански и херцеговачки устаник само је онда побеђен, кад га — имаш. Само с куглом у грудма или гвожђем на рукама учињен је нешкодљивим, тако да се са сваким појединим од њих мора разрачунавати. Поразом једне чете не клону ни најмање чланови њени, јер је половина састављена од ајдука, а друга половина силом се одметла у ајдуке; што је имала, то јој је поништено; кућа спаљена, благо одведено, харем се завлачи по гудурама. Ови људи не покоравају се тако лако. Они ће четовати дуж свију наших етапних линија, уздајући се у свога верног савезника: зиму“.

* * *

О бојевима око Бихача и о предаји тога града пише нам наш лички дописник ово:

Из Лике (Догађаји око Бихача и његова предаја). Кад је оно барон Филиповић без запреке прешао код Брода, говорило се је, да ће се Босна освојити без капи крви. То су говорили они, који су или занешени били великохрвацком идејом или нису ни мало познавали карактера босански мухамеданаца. Да су се та господа грозно преварила сведоче нам и најновији догађаји око Бишћа. Први нападај на Бихач 7. п. р. остао је безуспешан, а из поузданог извора дознајем, да је стајао 800 жртава. Овај бој описује неки пристрани очевидац у „Обзору“. Знам да га крије језуитска кабаница, па није ни чудо, што ни једном рјечи неспомену босански католика из села Жегара пред Бићем, који су непазећ на Звонимирову круну штоно се је блистала на аустријским бајонетима — ударили заједно са Турцима на пуковнију Јелачић, да паче и саме жене поливале су наше војнике врелом водом. Ово сведоче отуд потекавше ране на нашим војницима и сва пуковнија Јелачић, која је у том селу страшно пострадала. Неки хоће да знаду, да су се пуковније Аиролди и Јелачић у густој магли међусобно тукле, а то и сами војници јавно говоре, у колико је истина показаће се, али је факт, да је пуковнија Јелачић од Мацара (босански католика) знатно пострадала.

То су они Обзорови католички Хрвати што жељно очекивише аустријску окупацију, а кад тамо бијаше најподлија шпијони турски а овамо завараваше нашу војску и за скупе новце продаваше заповједнику војске лажне вјести о турској сили и оружју. То су вјерне овчице оног pseudo-patriote fra Марушића, што но му удес оплакује дописник Обзоров.

Немогавши код другог нападаја 15. септ. ни двије бригаде проти Бићу ништа оправити увјераше се заповједници, да са Бићем нема шале, прикупише до 20 топова и одлучише из њи бити турске утврде око Бића и сам град.

Дана 18. септембра спустила се над Бићем као обично густа магла, која је потрајала до 9 сати, а тада се отвори убојита ватра из топова, који извртно гађаше у турске шанцеве недалеко Бића. Турци се повукоше одма из шанцева а наша војска пуковније Јелачић, Аиролди и Ернест примицаше се полагако шанчевима и ту се отвори бој из пушака, а топови непрестано сипаше ватру сад у Бихач сад у турске гомиле.

Поподне у 3 сата задими на једаред у нашем селу Бољевцу недалеко Завића, била су то сјена и куће наших крајишника. Турци употребише прилику једно да народу нашем учине штету а друго да одврате неколико војске од Бихача, те упалише 80 сјена (стогова) и три куће. Један баталијон ловаца пошао је са Завића за њима у потјеру и разјерао јих. Чудновато је свакако, како је заповједник оставио 18. без посаде село Изачић које је наша војска 15 септ. од Турака очистила, и одакле је 300 момака сваком турском упадају на наше земљиште до Завића на пут могло стати.

То је заповједник требао учинити тим више, што су Турци истим путем и 7. септембра нашој војсци за леђа зашли, и што је још 17. у вече исти заповедник о кретању Турака у Изачићу обавјештен.

Жалостно је, да се наш народ, који све могуће за војску жртвује препушта без икакве обране да га непријатељ пали и да му уништи још и оно, што му је од војске остало, aber der Mensch begehre nimmer zu schauen, was die Götter bedecken mit Nacht und Grauen тако и јест, што нас иду њихове операције.

19. септембра надало се је све новом нападају, ну тај изоста, У 3 сата по подне стиже на Завиће турски миралај са пратњом, да уговара о предаји, а мало за тим крену оба ђенерала са војском пут Бића и већ у 4 сата вијала се је аустријска застава на турском бедему, а гласба је свирала аустријску химну. Хура и Живио разлегао се је до мрака по бихачкој долини. Из Бића испраћено је на Завиће 5 топова; оружја ће бити по свој прилици мало, јер су га одијели усташе, који се сада у великом броју сакупљају око планине Рисовца, на чему им бег Поздерац. О будућим сукобима јавићу вам.

Догађаји око Бића знатно су потресли хрвацке живце — незнаду јадни како ће сапрати са себе жегарску љагу па нам одправише у госте познатог Г. небили он како заљепио уста нашим војницима. Нека отиђе у Оточац, ђе му браћа у ранама стењу, и ђе је управ његов рођак од Мађара рањен, па ће видети да се истина неможе купити.

* * *

Из приватног једног писма из Тузле саопштавамо ово:

У Тузли, 25. септембра 1878. 17. септембра кренули смо се са предстража код Добоја у 6 сати из јутра као десно крило 3. кора преко Добоја и Маглаја према Тузли, до подне нас је ситна киша пратила, у 7 сати у вече стигнемо у Маглај. 18. у 5 сати из јутра кренемо се из Маглаја, пребродимо реку Босну и непрестано преко брда поред села Раковца стигнемо пред вече на висину код села Буковца ди преноћимо. 19. септ. у 6 сати из јутра опет преко брда даље, и стигнемо око подне до села Милине, ту останемо цело после подне и сутра дан до 3 сата по подне. Предео је од Маглаја до Буковца леп али каменит, од Буковца до Милина села већ је плодовитија земља а и лепши предео. Пут којим смо ишли, врло је рђав и стрменит тако да коњаник на многи мести не може јахати. Чудо ми је да за цело време од како сам у Босни тица видио нисам, осим врло мало врабаца и штиглица код Добоја, напротив орлова и врана свугде много.

Код села Милина вечерао сам печено пиле и фруштукао 5 јаја то је био неки деликатес само што леба нисам имао.

20. у 3 сата кренемо се даље поред Сали бегова и Шамши бегова конака први је из Маглаја други из Тузле (конаци су им од дасака на форму наши чардака, око њега су амбарови за рану коју купе од раје, у оба бега пуни су чардаци кукуруза и жита још од лане, а раја нема жита за лебац него се пројом (рани која је здраво хрђава) даље до села Турије где преноћимо.

21. у 2 сата по подне кренемо се даље, прегазимо реку Спречу, прођемо поред хана Пирковца поред кога има један бунар киселе воде, дођемо у 6 сати до села Бора, а у 9 сати у вече кренемо се натраг да се сјединимо са цеутрумом а уместо нас дође 8 регимента на десно крило, прегазимо тај дан јошт једанпут Спречу и у 12 сати ноћу стигнемо код хана пирковца у главни логор, ту нас је целу ноћ киша гонила.

22. септ. цео дан киша; у три сата по подне стигне глас да се Тузла предала и ми се кренемо према Тузли главним друмом који води из Грачанице, пред Тузлом се улогоримо, ди нас је целу ноћ киша била. 23. септ. умаширамо у Тузлу, будемо смештени у Шамши беговом конаку и у његовом харему добијем ја једну собу. 24. септ. преместе нас у друге турске куће и тако ево ме и данас у једном празном харему.

Тузла је велико место али неуредно и ђубревито као сва турска места; има једну српску цркву а друга се прави; купити паметно неможе човек ништа.

Да ти још даље пишем, само би ти мого патње и глад описивати, а зашто глад, за то, јербо што год се скува неукусно је, а купити се врло ретко шта може, и то је зрло скупо.

Да збиља! код Тузле је било ушанчене турске војске, која нас је чекала али кад смо се приближили умакла је.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Демисија целог кабинета тисиног — то је у овај мах понајважнији догађај у васколикој полатици аустро-угарске монархије. Ма да се поодавно навешћивао тај догађај и о њему много говорило и писало, и пак је доста ненадно наступио, кад се узму у обзир многи почети а не дочети чинови у унутрашњој и спољашњој политици, које је исто министарство инаугурисало, које посредно, које непосредно. Док ово пишемо, пред нама су истом прве вести о министарској кризи. „Еленер“ има из Беча од 18. (30.) септ. телеграм, који гласи:

„Њег. величанство јутрос је примило министра бар. Венкхајма, па онда министра-председника Кол. Тису. После тих аудијенција телеграфислао је финанц-министру Селу, како је преко нужно, да дође у Беч. Овде се чује, да је због последица похода у Босну, особито пак због прекомерних захтева од стране војених кругова, настала криза у угарском министарству и да је о том донело закључак јучерашње министарско веће у Будапешти.“

На тај телеграм примећује уредништво „Еленера“, да се и по његовом назору ваља бојати веома озбиљне кризе. Но од отог се већ више нико не убоја, јер криза је већ у пуном јеку. Као што пишу пештански листови, непосредан повод кризи дала је демисија финанц министра Села, коју је исти поднео још протпрошлог четвртка. Демисија селова није поред тренутне одлуке, јер за њу се већ поодавно јавља. Трудећи се, да доведе у ред угарске финансије, а будући врло велик противник акције у Босни, Сел је једва пристао на одобрење кредита од 60 мил. и вели се, истом се онда умирио, кад су га у почетку акције уверавали, да се на окупацију неће ни из далека утрошити цео одобрен кредит. Познато је, како су се покретачи акције у свему љуто преварили, па тако и у погледу окупационих трошкова. Око средине августа знало се већ, да ће окупација до конца октобра прогутати не само свих 60 мил., него још и поврх тога грдну своту, коју би ваљало с места набавити. Сел се још које како приволи, те учини мере за покриће тог сувишка, али у једно одлучно изјави, да се до новембра мора изнаћи начин, како да се стане на пут повећању трошка, ком се по досадашњем начину не може догледати краја ни конца, иначе ће морати поднети оставку, по што га после реченог рока никако не ће моћи подмиривати. Познато је, да су по повратку Тисе из Остенда држане у Вочу министарске конференције. На тим је конференцијама да како дошла реч и на окупацијоне трошкове. Кад је Сел видео, да ће и после октобра требати још грдних свота за окупацију, он тврдо науми, да одступи и на министарском већу претпрошлог четвртка у Будапешти положи он у руке министра-председника молбу за отпуст. Тај корак селов претресао се на министарском већу прошасте недеље, по што се у петак и суботу морали посвршавати још неки хитни послови, и на њему већ није Сел учествовао. Резултат саветовања беше, да се целокупно министарство придружило кораку министра финансије. Тиса је формалну демисију предао монарху у понедељак. Наравно да је монарх зажелео, да још једном разговара са Селом, и на позив тисин отишао је Сел истог дана у Беч. „П. Л.“ телеграфишу отуд, да га је монарх врло милостиво примио и задржао на аудијенцији пуно подруг сахата. О селовој демисији задржао си је монарх одлуку. То је стање министарске кризе, колико до овог часа дознајемо за њу.

И за министарску кризу у Цислитави јављају „П. Л.“ из Беча, да је акутна, но у погледу ње још се није решило ни тамо, ни амо.

Данас се јавља са полузваничне стране, да ће се бечко царевинско веће састати 5. (17.) октобра, дакле истог дана, кад и угарски сабор ваља да се састане. Оно ће одмах предузети изборе за делегације, којима ће се поднети нов кредит на цељи окупације.

У Бечу се велика важност даје царском акту, којим се земаљском заповеднику у Тиролској, гр. Тун-Хоенстајну, подељује чин тајног саветника. Мисли се, да монарх тим хоће јавно да покаже, како је задовољан с одбранбеним стањем у Тиролској и Форарлбершкој.

У великој светској политици читав хаос. Сва велика питања, која су покренута токорс у тој намери, да се реше, врте се у вртлогу неизвесности. Што се тиче грчког питања највероватније нам звони „П. Л“. вест из Лондона, која вели, да су се кабинети путешке сложиле у том, да грчки позив на медијацију оставе не решен, а то ће рећи, да га баце у кошар дипломатских бирова.

Инглеско-афгански спор толико се развио, да се сад већ може поуздано рећи, да ће доћи до рата међу Инглеском и Афганистаном. На индијској граници већ је скупљено 23.000 инглеске војске, само стручни познаваоци тамошњих прилика веле, да треба бар 40.000 људи за поход у Кабул. Инглеска пак, знајући то, креће једнако нову војску на границу.

„МЛАДИ ТРСТ“.

Од како је друштво „Italia irredenta“ у Италији врло демонстрације против Аустрије а на цељ, да се од Аустрије одцепе и Италији придруже аустријске покрајине, у којима Талијани у већој маси живе, — кренули су се и сами аустријски Талијани, те сваким начином, понајвише пак тајном радњом, иду на руку својој браћи у Италији и раде око постизања своје народне мисли, а тим стварају не мале неприлике Аустрији. Тајна радња аустријских Талијана развила се особито у Трсту и Горици. Јавили смо у пређашњем броју, како у Трсту постоји тајно друштво „La giovine Trieste“ (млади Трст), које у тајној штампарији друштвеној издаје револуционарни лист, који проповеда мисао „неспасене Италије.“ Градачкој „Дневној пошти“ послат је из Трста први број тих новина. У њему има уводан чланак, да богме револуцијонске садржине, даље револуциону варошку кронику, па и сами су оглази револуцијоног духа. „Шта ми хоћемо“, казује нам тај први уводни чланак. „Наша реч јест убојни клик, јер међу угњетеннком и угњетачем не може бити преговора — морамо се борити. Да бисмо се борили с мрским туђинцем, дижемо се, оснажени одобравањем и помоћу многе браће, који спас очекују, надају му се и спремају га, готови, да свашта покушају, не бојећи се ничега, осмехом на уснама и уздањем у срцу. Програм наш јест устанак — свет, као што је света помисао на отаџбину, која га благосиља, и као правда и слободно побратимство, које је његова крајња мета, непоколебљив, као наше планине и страховит, као буре по нашим морима. Наша застава јест триколора, наша парола: Италија. Под ту часну и славну заставу купите се гомилама, синови Трста и Истре, жртвујте јој своје име, имање, оружје, живот . . .“

„Сетимо се позива еремита капрерског, имајмо на уму, да ће нам у помоћ притећи слободна браћа из свих коликих вароши Италије, чим се побунимо. Посаветујмо се данас, да сутра можемо устати на оружје. „Ђовине Триесте“, орган легије грађана, смрћу оданих слободи, стоји у свези са свим одборима, који су се саставили у корист наше покрајине, са делатељним ветеранима народне ствари и са домаћим друштвима, који су готови на свашто. „Ђовине Триесте“ спремиће устанак и, кад извесни куцне час, дати знак за њ.“

Друштво „младога Трста“ потпомаже војничке бегунце, који су бегством преко границе умакли од

обилизације. „Да би нашу омладину, која потпада под војену дужност, ободрили, нека радије емигрира, него ли да с аустријским оружјем пође на храбри народ босански и херцеговачки, — трстански је патријотски одбор разаслао манифест по Јулским Алпима.“ Лист репибликује тај манифест; у њему се обећава војничким бегунцима, да ће од браће у краљевини бити дочекани раширеним рукама и да ће од њих добити хлеба и почасних звања.

Варошка кроника у тајним новинама доноси захвалу „трговачкој скупштини“ трстанској. Један апел на њу беше довољан, па да се за један једини дан скупи толико новца, да се могао лист основати и да ће се моћи држати више него годину дана. „С ентусијасмом су заступници најугледнијих фирама тршћанских уписивали знатне суме, по среди Тергестеја и за време берзе“. Даље се ђаци позивају, да духовно потпомажу лист а „храбри раденици“, да га распростране. „Само слободно уносите лист у радионице и крчме — Аустрија више не таји, е нема доста ланаца ни тамница, да позатвара све, која конспирују против ње“.

У другој једној прокламацији вели се: „Цела је Италија с нами — срам било кукавце, освета издајице“! На дат знак дигнимо се сви као један човек!“ Даље се јавља, да је акциони одбор „младога Трста„ договорно с одбором „Comitato Triestino-Istriano у Риму „једног врсног и смелог пријатеља, снабдевеног са најцелисходнијом и најмеродавнијом веровницом, послао у стан храбрих устаника косанских и херцеговачких, да тамо наше рањене и ухваћене сугрђане штите, заклоне или њима појачају редове оних, који се боре са заједничким непријатељем — Аустријом.“ Кад тај поверник приспе на одређено место, лист ће касти име његово.

И огласи су доста занимиви, те заслужују, да их човек помене. У једном је огласу проглас на конскрибиране војнике из годишње класе 1857. и 1858. и на ресервисте суховемне и поморске војске, позивајући их, нек иду за границу, па нека се по пошти обрате на „Одбор трстанско-истрански“ у Риму, те ће од њега добити потпору и издржавање. У другом једном огласу вели се: „Јесен, карневал, пост. Позоришта се морају затворити, милом или силом. Војничких концерата не сме бити. Чланови позоришта добиће све до пролећа места и помоћи код свију позоришта у краљевини“. Трећи оглас овако прети: „Динамит (од нобилинговог система) мора се одмах употребити и то добро осушен. Прва опомена онима, који имају стоваришта. На други авизо прснуће он на њихову штету и несрећу.“

ПОЗОРИШТЕ.

У ПОМОЋ „СРПСКОМУ НАРОДНОМУ ПОЗОРИШТУ.“

(М—в.) Љубимче, мјезимче, ранче, милче народа, зеницо ока нашега, радовање драго: тако тепамо већ десетак година народному позоришту. Љубким се тетошењем кажемо заводу коли потребиту, толи користну велика пријатељи. А јесмо ли доиста на твору, како се на збору видимо? На ово се питање горко озивље годишњи вапај управнога одбора: у помоћ српскому народному позоришту!

Куд је невоља те су нам риедки драматици — пјесници — Коста Трифковић остави нас рано, прерано; — куд не имамо своје школе за глумачку вјештину, нити је бројно јато врстних нам глумаца; куд се праве, трајне управе никако докопати не можемо; куд нас понешто таре неродица у пољу и у винограду: туд нас је — истину признајмо — у велико ево притиснула још и глуха небрига народа, много јача, него ли је вољки усклицај разбибане груди „љубимче, мјезимче, ранче наше“ итд.

Има ли душе, која би часом посумњати сијела, да без свога позоришта бити не можемо, бити не смијемо? Једва. А смије ли мисаон, разборит родољуб помислити, да тај толи потребити завод постојати може поред чедна дневнога прихода а толиких силних потреба, што но риек, о зраку и милости божјој? Да што смо чинеђи? —

Позоришна дружина, приказав у Руми своју вештину осамнаест пута, одпутила се је пред осам дана у Митровицу. У очи растанка приредило је овдашње „српско певачко друштво“ узасудјеловање дружине а у корист позоришту „Беседу“. Двије пјесме складно одпјевало друштво, неколико народних напјева пребиљисао драг голубак, Љ. Зорићева, шалу покојнога Косте „Мила“ враголасто одиграла Др. Ружићева, веселу игру „Тера опозицију“ чланови дружине. Још бесјећаше гимназиста Милош Николајевић Змај-Јована Јовановића „гуслареву смрт“. Милолик младенац праве Николајевићеве коренике, дубоко бјеше заронио у вирове Змајеве дивне баладе и да кликнем с пјесником:

Милота свако слушати бје слово,
Кад звонким звуком ромоњаше глас.....

А ради намаћи многобројној публици ужитак, замолише одасланици „друштва“ и „дружине“ нашега Бранка Николића, да би засладио вечер „проговорив коју“ према намјени „беседе“ одмах на почетку. Бранко — име драго веле роду нашему — пристаде, прозбори. Винув се најприје у висине на крилима снажнога си духа, сједе нам за тим у сред срца. Свака му ријеч озвањаше силно у груди слушалаца. — Домози ганутљиви прикриц јасне Бранкове душе, да се тргнемо на одугу дуга великога, што га дугујемо „милом миловању своме“ народном позоришту. А моја је радост, што могу у то име принети овђе неколико зрна из Бранкова бисер-говора, похватаних на брзу руку и од прилике само. Рече наш Бранко:

Поштовани зборе! Давно већ рекло се, да су даске, што на њима сада стојим, с засторима и убрађеним људима свет. Свет! Осећате ли тежину, појимате ли значајност те речи? Онај исконски, мисли незамишљени васионски свет са својима ремеком неремећеним, тајном претајеним законима, што њиме владају владом необезвладаном — то чудовиште од чуда, пред чијом непојамношћу и величанством ваља да и божаство несвестица мора попасти, када га у несеченом кокосеку му размахнутога посматра, — па тај свет у својој најсавршенијој природи, што но јој је чедо човек, да су ове даске с крпама и шачицом убрађених на њима људских створова?!

Заиста, непојамно, баш као што је непојаман и тај исконски свет; али је опет тако! Јер, да не тумарнем даље, ето ми вас сведоком, вас, који с тога подножја још синоћ жељним оком хватасте слике и прилике с ових дасака, па де реците, не беше ли то део света, не ли читав, исконским силама покретани свет, што вам га прождрљива зеница гуташе а жедна душа упијаше? Не гледасте ли зар најсвршенији створ природин, где у преоштрим канцама светских сила и закона, у неодгоненутој загонетности побуда и цели, зачетка и свршетка, биваше баш као и онај свет васионски? Не? Ради чега дакле гутасте прошлих вечера на врат на нос својих ужина, гуристе се по тим омирским седалима, и кочисте доколних колена? О! досећали сте се нетом пресенећени, да је живот, што вам се с ових дасака приказиваше, искинут, украден живот ваших груди; познали сте туде реч ваших усана, мисао ваших лубања, — и долазасте, да гледате свет и у свету себе и свет у себи.

То и јесте права вредност ових дасака, да су оне, обухватајући све вештине најпотпунија школа, за проучавање човека и његових социјално — културних односа. Па ако с дигнутога застора тога не читате речи, читаних негда с класичког храма неутрнуте лучи божанских идеја: „Γνῶθι σ' αὐτόν!“.. познај себе самога.., то бива, јер с овог места и без тога кажипута, хоћеш — нећеш, сами себе упознајте. Јер, ма колика била разлика између вас и људи, приказиваних вам с ових дасака, ипак је човек човек и прапридеви његове унутарње, божанске природе: ум, срце и воља јесу и остају вазда неодложеном подлогом душевнога му живота! Или зар проглашаване с овога места идеје: најузвишенија идеја божаства, најчистије идеје истине, доброте и лепоте не су идеје човечаства и у њему ваше? Зар у вашем животу у наточ овоме с дасака може бити и говора само о правом напретку ил каквој вишој, племенитијој тежњи — без идејалности и идејала — узора? у вашем свету зар врлине умне: даровитост, оштроумност, дубокоумност и велеумност мање вреде но у свету с ових дасака? Зар осећаја: интелектуални, естетички, морални, правни и религиони не су и ваши као и тога света? — Или не опазисте ли можда свога осећања и суосећања: сурадовања и сажалевања, злурадости и ненавидности, симпатије и антипатије, љубави и мржње и у особа с ових дасака? Зар су вама незнани њихови афекти? — Или су ваља да другчије ваше жуђе и ваши нагони; другчије ваше наклоности, навике, страсти и похлепе; другчија ваша воља и ваша начела, ваши значаји и ваше дужности, ваше врлине и ваше савести? Не!, то заиста не! Живот света с ових дасака, сушти је живот ваш са свима врлинама и махнама, са свим добром и злом, истином и лажи, лепотом и ругобом, слашћу и горчином, радошћу и жалошћу, срећом и несрећом, божаством и скотством, и ове даске је су и остају верно зрцало, жива књига свестранога вам човечанског живота.

Никад неомаловажену важност ту ових дасака схватио је немирујући и неуморни дух човечији давно и давно, читав низ векова пре светлости хришћанскесвести и савести, и данас се оне у сретнијих и напреднијих народа позлаћују баш као, боже да опрости, и божански им мртвеници. Данас чак и државни прорачуни тих народа отварају широке ступце потребама ових дасака, а људи с њих, глумска вештина окивају се у злато, ка оно негдање божаство.

Не је томе давнина, не је се заокружала ни друга десетина година, што се и од груди нашега народа одронило мезимче му: наше народно позориште. Боже!, сећате ли се још мука и напора, борбе и жртава, што из њих јадниче ускрсну? Као да не беше узаман мезимче — љубимче! Али га је и пригрлио топло на груди своје наш мајушни, веком несретни, сиромашни, али вазда пожртовни народ, баш као што и приличи Србину, — и зањ не беше прескупих жртава, преголемог напора, да му мезимче буде чувено и виђено. И данас му је оно, и ако једва дорасло до мушке снаге, радост, понос и утеха. Не је ли тако? Де, реците ми ви, који за ове кратке недељице из дана у дан посматрасте, не је ли вам зар у грудима срце живље покуцивало, а душа вам топила се од миља!

Ал, знате ли да се на том небу од радости, поноса и утехе нам, већ давно показала пегица, набујала данас толико, да нам небо то засењава болом и жалошћу? Ужасна, смртоносна страхота подигла се, да нам умори љубимче, пре но што је право на живот настануло. Обична бољетица данашњих времена: оскудица у новчаним средствима хоће у клици да сатре и наше попориште. Кажу посвећени у те жалосне тајне људи: да јадниче без издашне помоћи народне за год, за два мора угинути, а још јуче могасте читати из извештаја председништва задруге српског народног позоришта, да је та погибија веће на домаку.

На ономе, што му је дао живот, на народу српском, на нама је сада, да спасавамо живот живота свога, живот животу своме. Ми не ћемо дати, да нам гине најмилије чедо наше. Не ћемо! Не смемо, не, тако нам живога бога; не тако нам необесчашћене часте, неопоштењена поштења! Ако смо још унуци дедова, окупаних у својој за род и дом пролевеној крвци; не одмећемо ли се још врсни синови врснијих отаца, устрезавших и однеговавших на голим грудима мезимче наше од усана својих отетим залогајима а у љутој борби с душманима у кући и ван куће; аманет ли је нама још светињом, а не детињом булазни; душа ли наша још се жељно купа у топлој светлости лепоте и вештине, а не у калу нискости и ругобе; ако наша свест још неје онесвесла, те дохвата незавређену вредност позоришта нам баш у овим тренутцима коби и искушења: онда бог и вера! не смемо пустити мариш — немариш, да давнашње наше радовање, мезимче — љубимче постане мрван — ранче, бијуће се од немила од недрага; не смемо дати заспати трезном будионику свести и савести човечанске, народње и грађанске, и усахнути бистром врелу народње нам културе и цивилизације. По богу! Зар би ми заиста могли преко срца пренети, да отиснемо љубављу однеговано, таман до бритке сабље и до бојна копља дорасло рођено чедо своје у суноврат — неповрат? Не, родољубни зборе, то ми не смемо, то ми не ћемо учинити! Не смемо већ ради греха и покора, бруке и срамоте пред нама самима и пред злурадим туђином! Не ћемо, јер наша вера још не је невера, наше родољубље још се не зове самољубље наша пожртвовност још неје утовула у себичност! О! та Ти си већ досадањим својим учешћем у овдашњем раду нашег мезимчета, а данашњим у овој народној забави — а на томе буди Ти лепа хвала! — показао, колико ти је наше народно позориште за срце прирасло, и ти не ћеш — поносно ти је име залогом — муку мучити, док, када дође хора, отргнеш од својих усана који залогајић, и њиме заложиш рођено чедо своје, нека би светла образа и весела срца теби и осталом роду и у будуће разгањало црних и празних часова, хранило вас пићом божанском и крепило у данима здвојења храном вере у будућност а на добро и славу рода нам....

Ето, мила селе и честити брате, у место уреченога, озбиљски промишљеног „говора“, откину ми се само кратак уздах мојих садањих и свагдањих осећаја, кад се сетим нашега позоришта. Па ухвати га, молим те од срца за то! Та ја сам га и тако од тебе украо. Пригрли га топло и срдачно, као што је у име сврхе, што нас је овде скупила, топао и срдачан мој поздрав: Добро нам дошли на ову народну забаву!

ГЛАВНА СКУПШТИНА „МАТИЦЕ СРПСКЕ“,

у Новоме Саду 7. (19.) септембра 1878.

(Наставак.)

4. Парница против Нићифора Имреновића из Петроваца, због дуга од 300 фор.

Парница је ова докончана продајом дужничких непокретности на јавној судској дражби 26. априла о. г. Но по што је потраживање текелијиног фонда овде укњижено само на половини дужничких непокретности, које су укупно за 800 фор. продане, то ће се главно истана наплатити, али је могуће, да ће од камате фонд текелијин нешто изгубити.

5. Парница против Јована и Дафине Мијатовића из Нештина због дуга од 300 фор.

У овој се парници доспело већ дотле, да је одређена била процена дужничких непокретности, кад на један мах на захтевање високог ерара због дужног пореза буде наређена лицитација свију дужничких непокретности на дан 3. септембра о. г. Фискал је на тој лицитацији у име фонда посредовао, те је за фонд морао и лицитовати, чиме је купца Младена Мијатовића, који је једини прави лицитанат био, натерао не само на 1150 фор. него је још потписао и обвезницу, да ће све заостале камате од 1. јануара 1872 фонду платити. Потраживање фонда текелијиног на првом је месту укњижено, те по томе је по све осигурано.

6. Парница против Мишке Тапавице из Чуруга због 500 фор.

7. Парница против Панте Ристића из Паланке због 800 фор.

8. Парница против задруге Дафине Добројеве из Мошорина због 250 фор.

9. Парница против задруге Тодора Футошког из Надаља због 300 фор.

10. Парница против задруге Андрије Мошоринца из Томашеваца због 200 фор.

11. Парница против Петка Драгичевића из Панчева због 7000 фор.

12. Парница против Саве и Кузмана Поповића из Лединаца због 300 ф.

13. Парница против задруге Павла Вијатова из Томашеваца због 200 фор.

14. Парница против задруге Павла Вијатовића Партина из Томашеваца због 200 фор.

15. Парница против задруге Панте Игњатова из Фаркаждина због 200 фор.

16. Парница против задруге Симе Кукуља из Томашеваца због 200 фор.

17. Парница против задруге Аврама Димитријевића из Томашеваца због 200 фор.

18. Парница против задруге Богосава Беркова из Томашеваца због 200 фор.

19. Парница против задруге Милоша Драганова из Чуруга због 200 фор.

20. Парница против задруге Павла Петакова из Мошорина због 300 фор.

21. Парница против оставине Јована Лађарка из Силбаша због 1000 фор.

22. Парница против Тасе Градића из Силбаша због 400 фор. —

све су у течају овршбе тако, да су код већине истих непокретности дужничке већ процењене, и само се очекује одлука судска за распис лицитације; а код некојих има још да се процена спроведе, па да се онда лицитација може захтевати. Но код свију тих дужника може се рећи, да је потраживање фонда текелијиног потпуно осигурано.

23. Парница против Уроша Јанковића сада у Карловцима, као наследника Антонија и Катарине Јанковића из Руме, због 1000 фор,

С овим је дужником гл. фискал врло много посла имао. Кад је тужба против њега подигнута, стаповао је у Крушедолу, но за неколико пута није му се на одређено рочиште никако могла позивница доставити, јер је по свој прилици с општинским поглаварством у споразуму био. Најпосле јави општ. поглаварство да му се незна место бављења, на основу чега је искано од суда наименовање куратора. Па скоро за тим јави се он сам, да станује у Карловцима, те тако се сад могла с њим расправа отпочети. Дужник је на рочишту порицао да је он насљедник Антонија и Катарине Јанковића, те тако сад остаје гл. фискалу, да доказе о томе набави; а чим то буде имао у рукама, одмах ће ову парницу најенергичније наставити.

24. Парница против наследника Ђорђа и Марије Грујића из Арада због потраживања од 3630 форинти.

Заступник матичин у Араду г. Дим. Крестић, који ову парницу од почетка води, известио је, да се у овој ствари још једнако води парница о приоритету потраживања фонда текелијиног, које је иначе укњижбом на непокретности дужничке по све осигурано.

Осим свију овде набројаних, имао је фонд текелијин у течају ове године још 42 мање парнице због дужних камата, које су све, понајваше поравнањем, а од чести и осудом дужника завршене. У колико дужници још ни до сада нису својим обвезама одговорили, то ће се морати против њих овршбе повести. (Наставиће се.)

ДОПИСИ.

(J. B.) Из околине Травника, 23. септембра. — Било јошт пре неколико недеља, када су аустро-угарски војници похитали доста безбрижно, да пређу тај Рубикон, што дели Аустрију од Босне. Ретко је био који међу њима, а да није дочуо за јевропски ареопаг, који досуди нашој држави ту жандарско-полицијску мисију. И не прође неколико дана, а ствари се већ другачије преокренуше. Многи је већ до сада од наших војника заспао, да на веки борави вечити санак ев' овде у далекој земљи. Од отих је многи жали боже пао борећи се баш за ону ствар, коју по своме убеђењу ни када не би у обрану узео. Ту су поглавито Срби, — да не спомињем Мађаре и остале народности, које свакад беху противне окупацији и анексији балканских покрајина. Праведно је, да се човек сам упита, кад већ приноси големе жртве на остварење какве идеје, да се велим запита, каквим ће плодом оне уродити? Ако прогледамо и у далекој будућности победу аустро-угарског оружја овде у Босни и Херцеговини, — не предвиђа нам се још ни како повољан плод силних напора и жртава, којима ће бити искупљена така победа, од које нас још доста далеко време раставља. Па и такој победи ко би се зарадовао тамо у држави аустро-угарској ил овде? Нико други, до ли Хрвати, који већ сада почињу своју хрватско-католичку политику у крајевима, где борави цесаро-краљевска војска.

Пређи ћу војничке операције окупационе војске. У ово последње доба ућутало је за мало убојно оружје, а припрема се на све стране за нове сукобе са турским усташима. Главна војска око Сарајева појачана је у ово задње доба са 1. дивизијом инфантерије, на име са пуковнијама: Скудијер, Шокчевић, Вецлар, Келнер и Јосиф. Тешко да ће та главна војска ове јесени даље у напред продирати, у толико мање, што су већ сада времена овде врло неповољна за војене операције и што је даљи пут препречен знатним усташким силама. Гледаће се на сваки начин ако се узмогне, да се још колко-толко успе на источној и западној страни Босне, где су Сапари и Виртемберг. На западној страни знатне су усташке силе, а прво ће се повести борба око заузећа Ливна. Пре три

дана отишла је 1. бригада пешака са батеријом топова из Сарајева преко Травника на Ливно. Најкраће време показаће нам успехе или неуспехе на оба поменута бојишта.

Хрватско-католичка пропаганда већ је отпочела да се развија у више видова. Читаоцима „Заставе“ већ је познато, да у Сарајеву у место „Босне“ излазе „Bosansko-hercegovačke novine“. Из првих бројева види им се већ смер. Ми Срби можемо са самопоуздањем на њих погледати, а да се не бојимо да ће оне у чему успети, нарочито међу православним Српством овде у Босни. Снаге управо нису ни какве, које на њима раде, те им садржај није ни најмање привлачан за ширу публику. Не верујем, да би ико био радознао, да чита песме фратора Грге, у којима пева Бошњацима, како им хрватски јунаци доносе слободу.

Католичке агитације мало по мало већ започињу и код школа. Слушао сам од православног свећеника у Травнику, како су им за њихову српску школу нудили комуналног учитеља из Хрватске, за кога вељаху, да је прави Србин. У Травнику је лепа српска школа, као ретко где у Босни, — ал фратори се превећ пожурише са својом пропагандом. Свесни Срби Травничани одбише им понуду, ма да им се казивало, да ће добити и два учитеља, а не ће га они плаћати Тој и такој пропаганди иде се на руку и од стране саме владе, — што је са свим наравно. Још на десетина Босне није заузета, а већ се сада очевидно вређа народносно чуство у већине становништва Босне и Херцеговине. Сви прогласи и све наредбе издају се латиницом штампане, — ма да је ретко ко у Босни знаде читати. Још мање је то у Херцеговини. Тек копије разних наредаба штампају се ћирилицом.

Срби у овим покрајинама не плаше се тог фратарског делања. Они се одржаше чисти за толико векова, — а и досадање католичке агитације учиниле су једино то, да се православни Србин у Турској све већма крепи у својој српској свести. То ће да буде од сада још у већој мери, кад порасту крила католичким поповима. Но ваља имати на уму, да Србин у Босни и Херцеговини више држи на своју народност, веру и језик, но ма где у другом ком крају. То нам је најбоље јамство, да ће овдашње Српство одбити од себе сваки нападајни покушај, који би ишао против његове народносне индивидуалности, па ма тај нападај ма с које стране долазио.

НОВИ САД 21 септембра. — Званичне „Српске Новине“ донеле су указ кнежев, којим се др. Јован Јовановић прима за контрактуалног драматура у народном позоришту под условима, по којима се примају страни поданици. — Колико нам је жао, што омиљени песник наш, Змај-Јовановић, одлази из средине наше и раставља се од онога кола свога, у којем је поникао и које је одушевљавао, крепио и снажио дивним својим песмама, у толико се опет радујемо што нам га прима у своје крило престоница незавасне кнежевине српске, у којој му желимо да узмогне још више него овде да развије своју песничку радњу на корист народа свога, његове слободе и образованости. Нема сумње, да ће му с нама цео народ усклицнути: сретан ти пут, честити сине и омиљени певче наш!

НОВИЈЕ.

— Последња пошта није нам донела никаквих значајнијих вести о стању угарске министарске кризе. Сел и Тиса баве се још једнако у Бечу. Међу тим са надлежне стране покушава се, не би ли се Сел приволео, да узме на траг демисију, и у том би случају да како цело министарство исто учинило, но „П. Л“, вели, да има мало изгледа за то.

— „П. Л.“ дознаје, како опозиција на загребачком сабору хоће да у адресу стави пасус о сисачко-новљанској железничкој прузи у корист што бржег грађења исте. По што су и многи чланови „народне странке“ за то, то лако може продрети дотични предлог.

— Са бојног поља јавља се, да су бригаде захова и рајнлендерова поселе Кулен-Вакуф, Бјелац, Петровац, Орешац и Клисуровић, разоружав свуда народ. Уз пут, у Липачком кланцу, наишла је окупацијона војска на омање чете турских устаника, које што растера, што похвата. Захова бригада пође даље пут Гламоча, да се у Ливну споји са 7. дивизијом. По том је, вели се, Крајина по готову цела окупирана.

— Инглески пословођа у Петрограду предао је руском кабинету ноту, у којој се пита, како руски кабинет може сложити стољетовљеву мисију у Кабулу с пређашњом обвезом својом, да Русија одустаје од сваког политичког уплива у Афганистану. Док бечки кор. биро вели, да је Русија учтиво одговорила, да је та мисија само чин учтивости, дотле „П. Л.“ јавља из Лондона, да је Русија оштро одговорила, велећи да она не мора ником давати рачуна о том, с ким ће и какве ће политичке везе имати; само је додала, да мисија у Кабул нема ни политичких, ни војених смерова.

— „Н. сл. пр.“ телеграфишу из Лондона, како је међу Инглеском и Портом завладало запето стање, јер Порта одлаже извађање обећаних реформа. Паше говоре султану, како Инглези хоће да деградирају султана на степен мисирског кедива. Лејард и инглески кабинет ишту извађање обећаних реформа.

— „Пол. кор“. јавља, да се руски заступник Лобанов вратио из Ливадије у Цариград и да се сад међу Русијом и Портом настављају преговори о дефинитивном уговору мира. — Руси се непрестано повлаче; већ су напустили и Родосто, а Турци посели; на против Руси су остали у Дедеагачу. — Међу већином комисије за Источну Румилију и руским члановима у њој изродила се диференција. Руси ишту, да комисија ради свој посао у Цариграду, а већина хоће да ради на лицу места, и већ је отишла у Пловдив.

— Исти лист јавља, да се од 17. (29.) септ. на Порти озбиљно већа о ургенсу Црне Горе, да јој се преда Поргорица и Спуж.

ПРИПОСЛАНО.*)

На Риеци 16. септембра. — У слободном лучком граду Бакру у хрватском приморју, станујући и на умору налазећи се Србин Јован Деметровић, православног вјероисповедања, приволи на наговарање своје супруге Јелисаве Деметровић и госпође Павошевићеве, да градски жупник може очитати над њиме молитву за покој душе његове. Дошавши градски жупник Иван Соић у стан умирућег Јована Деметровића и приступив к њем наговараше га овако: „Ако ви признадете да сте до данас у кривој вјери живили и ако се очитујете прећи у католичку“ — — — на што му упаде умирајући — с узвишеним гласом у реч: „Излазите црна душо из мог стана напоље! — излазите напоље.“ — — — на што се тај побожни свећеник, Иван Соић удали из стана умирућег са братољубивим поздравом: „слуга“, а расцвијени болесник склопив руке, тужним гласом завапи: „Свемогући боже смилуј ми се и прими душу моју“. То изусти — умири се — и послије тога, за кратко — благо у господу премине.

Пошто би покојник по мртвозорнику прегледан оде онамо дне 12. септ. т.г. присјевши брат покојников Марко Деметровић, градском жупнику Ивану Соићу, и умоли га, пошто у Бакру православног гробља неимаде, за дозволу покојног си брата покопати дати у градско католичко гробље, по православном свећенику. — „Несмијем дозволити“, — одврати му тај објесни поп, „јер закони свете цркве католичке забрањују строго, мртваца којег другог вјероисповједања пратњом свећеника и звоњењем покопати у посвећено земљиште католичког гробља. Ну дозвољавам грчкоисточном попу једино, да може у стану покојниковом очитати над мртвацем молитву, а за тим има се покојник у тишини одпремити и покопати негде изван града“.

Љуто повређени и разцвијени брат покојников — пошто немогаше тог бездушног фанатичног попа намолити, да од те неправедне одлуке одустане, одлучи мртво тјело покојног си брата Јована, као бившег жупљанина риечког, пренјети дати на Риеку у православно гробље. С тога пратужи се код градског поглаварства, ненашав у уреду начелника — градском капетану Егидији Цепулићу против злобној протузаконитој одлуци жупника Ивана Соића и замоли за да избјегне даље могуће неповољне последице од стране тог фанатичног попа, за дозволу преноса покојног си брата у православно гробље на Риеку, што му градски капетан Е. Цепулић драговољно обрече, ако си прибави дозволу магистрата риечког. Пошто дне 13. септ. о. г. у 8 сати у јутру оде брат покојника на Риеку, камо дошавши, притужи се пароху и протојереју Јовану Шорку, у присутности код пароха боравећег се одвјетника др. Пилепића, те уједно умоли га да с њиме пође градскому поглаварству за испослање нужне дозволе, — те чим брат покојников жељену дозволу задоби, установи споразумно с градским повјереником редарства Пасколом и протом Шорком, да доведе истог дана око 6 сати послије подне мртваца на риечки мост, где ће га повјерништво преузети и по обављеном прегледању — спровод кренути — примјерно околностима — по обичају православном, на риечко православно гробље.

Том пригодом обрече прото скрб узети за гробницу.

Тако поњешто умирен брат покојников врати се у Бакар, гдје вредочи добивену дозволу — градском капетану Цепулићу с молбом за подјеленe коначне приволе преноса мртвог тјела покојног брата Јована Деметровића на Риеку, и послије подужег тајног савјетовања између градског капетана Е. Цепулића, градског лječника др. Ивана Бенцана и градског повјереника сигурности Мије Ухровића задоби молитељ истога дана око 11 сахати у јутро жељену дозволу.

Задобив брат покојников ту свједочбу, уговори са ономјестним киријашем Тичцем, да покојника одвезе на Риеку. — Но то дочује у зао час злобни фанатички поп Иван Соић те застраши Тичца и разгласи, да ће свакога, који се усуди мртво трупло преминулог „кривовјерца Влаха“ пренети на Риеку, постићи проклетство свете матере цркве католичке и с тога нехтједе Тичац одпремити мртваца на Риеку, те тако присили брата покојникова учинити пријаву код градскога поглаварства и умолити заштиту да узмогне са мртвим тјелом свог покојног брата, којим се оклевати недаде, праводобно стићи на риечки мост, што му и обрече градски капетан Е Цепулић, те с тога и одмах позове Тичца, а за тим и остале ономјесне киријаше, с којима започеше уредовати или боље рећи договарати се о превозу мртвог тјела покојног Јована Деметровића на Риеку, на жалост пријавитељеву од 3 сата до прошлих 5 сати после подне. а иза тога стигне у уред злобни градски лječник др. Иван Бенцано, дакле иза пуних 6 сати после да је брату покојниковом уручена била напријед наведена дозвола бр 1470. у којој је тај велеуважени градски лječник сам врсту болести са Hydrothorax означио с примједбом да одјде не влада никаква пошастна болест, те учини крај млитаво вођеној расправи, својом неправедном и ненадном изреком: „Die Leiche hat bereits Todtenflecke, ist im I. Grade der Verwesung, darf daher nicht übertragen werden nach Fiume.“

Протузаконитим уредовањем градскога капетана Е. Цепулића и злобном неоправданом забраном градског лječника др. Ивана Бенцана упућених по фанатичком попу Ивану Соићу, архиђакону, опату, присједнику духовног стола и жупнику у Бакру, буде Марку Деметровићу упркос подјељене му поглаварствене дозволе осујећен пренос мртвог тјела покојног му брата Јована Деметровића.

Осамљени како од чиновништва тако и од грађанства, на подли начин преварени Марко Деметровић незнајући ино — оде, за онда бившему управитељу бакарског котарског суда приставу др. Стиепану Посиловићу, ну и тамо ненађе жељене утјехе, јер тај судац наговараше га да покопа покојног си брата у Бакру, истакнув гледе забрањених црквених церемонија — да су то формалности, које неодлучују ништа — јер свако знаде рече: да се је покојник за времене његовог борављења у Бакру владао као честит и вриједан човјек. Уједно упозори га, да се спрема светина у Драги осујетити му силом пренос мртваца, те с тога да би и он доспјети могао у опасност живота.

Видивши брат покојника да је жртвом злобног договора и протузаконитог поступка градског капетана Егидије Цепулића, градског лječника др. Ивана Бенцана и градског жупника Ивана Соића, пристане присиљен, да се мртво тјело покојног му брата покопа у Бакру, но увјетно, ако му градско поглаварство зајамчи, позвати брзојавком жупника Шорка да по српско-православном обичају спроводи покојника из стана на градско гробље и по што му то по градском капетану Е. Цепулићу обречено буде — умири се он и то тим више јер му буде предочена следећа службена брзојавка:

Бр. 224.

ШОРАК ПРАВОСЛАВНИ ЖУПНИК

Риека.

Пренос трупла Деметровића немогућ, покоп сутра у 8 сати овди, моли се ваш долазак.

У. П. Градско повјерништво сигурности у Бакру.

Иза одправке ове брзојавке непрође ни по сата, ал ето ти опет злобног градског лječника др. Бенцана до брата покојникова, коме приопћи упутом фанатичког попа Ивана Соића: Из здравствено редарствених разлога морао сам одредити да се одма тјело покојног Јована Деметровића пренесе у градску мртварницу и то тим сигурније, што је стан покојников у згради гдје се налази смјештено градско поглаварство и кр. кот. суд.

Ову неправедну и злобну изреку подупреше неколико кукавих чиновника, грожњом сутра из уреда изостати, ако мртво тјело покојниково у његовом стану остане?

Пошто присутни повјереник сигурности Михо Ухровић, необзирући се на посвјед Марка и Јелисаве Деметровић, силовитим начином уграби са у приправности стојећим тежацима мртво тјело Јована Деметровића те ставивши га на носила однесоше ги управо у мртварницу у градско гробље, а брат и супруга покојникова попратише кукајући и грдећи окрутни тај поступак — за њесом покојника — опкољени силном свјетином.

На том жалостном путу, придружи се Марку Деметровићу, случајно онамо стигавши повјереник краљ. финанцијалне страже Киурина, који га тјешећи спроведе до мртварнице, и чим њес са покојником у исту похрањен — искочи пред Марка Деметровића гробар, довикав му осорним гласом: „Чујете ви, недође ли до 7 сати у јутру влашки поп, ја ћу сам покопати мртваца“, упита га брат покојников: чијим налогом? одврати: „налогом господина жупника“ — нашто брат покојников разјареним гласом викне: „несмијеш“ и хтједе гробару приступити, по по повјеренику Киурини заустављен и умирен, оде с њиме до стана покојног си брата, гдје снужден и повређен у најдрагоцјенијем својем осјећању, проведе тужну и жалостну ноћ.

Но то све још небијаше довољно тим фанатичким окрутницима јер у јутру около 8 сати дне 14. септ. т. г. дође к Марку Деметровићу градски лječник Бенцано и сигурним му гласом саопшти: „Wenn der griechische Pope heute bis 10 Uhr Vormittag hier nicht eintrift, so muss ich die Leiche — aus sanitaeren Richsichten allein begraben lassen. Dies zu ihrer Rücktschnur.“ нашто му брат покојников одврати, увидивши своју немоћност: „радите што вам је драго, ваша срамота.“

Но ова жеља тих окрутника не испуни се, јер прото Шорак са пјевчиком и једним ђаком стигне около 9 сати у јутру у Бакар, с којима оде брат и супруга покојникова праћени повјереником Киурином у градско гробље до отворене капеле мртварнице (из које је дао фанатични поп Иван Соић иконе и остале уресе одстранити) гдје је мртво тјело покојног Јована Деметровића почивало у њесу на носилама и пошто прото Шорак по српско-православном обичају задњу молитву очита над покојником, буду остатци милог им покојника у тамни гроб (које бје у скрајњем куту гробља и то тамо, по нарочитом налогу фанатиког попа Ивана Соића приређен, гдје се покопавају некрштена дјеца) на вјечни покој положени.

Вративши се са покопа Марко Деметровић оде са протом Јованом Шорком у уред градоначелнику Матији Срећи, гдје опетовано уложи свој просвјед против почињеног му насиља и повреде вјере, с изјавом да ће своју притужбу високој кр. земаљској влади подастрјети и потражити задовољштину, нашто се препоручи и оде тугујућим срцем из Бакра у свој завичај град Карловац.

✠

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НА ЗНАЊЕ

сл. школским властима, сл. школским одборима и сл. учитељ. зборовима.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА

МАЛАЯ КАТАВАСІА

коју је г. **Димитрије Поповић** парох сомборски за школску дечицу нашу уредио, **а високосл. школски савет у Карловци за школску књигу примио**, изашла је нашом накладом из штампе и наручује се само у нашој штампарији.

Ова књига штампана је у формату обичне 8-не и има 7¼ штампаних табака. Цена је тој књизи **25 новчића**, ко наручи на више, добија уобичајени рабат.

„СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА“
у Новоме Саду.

Сад је баш изишла из штампе школска књижица:

МАЛАЯ

КАТАВА́СІА.

Содержащая къ себѣ
церко́вное пѣніе воскресное, и и́ныя ра́зныя пѣсны
духо́вныя, пѣва́емыя во вѣ́съ го́дъ,
и́зъ свя́тыхъ церко́вныхъ кни́гъ
бы́вшымъ ꙋ́ченикомъ скоимъ, а́коже и всѣмъ церко́внаго
пѣнія любителемъ ꙋ́тредѣ́лъ
ГѢ́ОРГІЕМЪ ПОПОВИЧЪ,
Паро́хъ во св. кр. гра́дѣ Ново-Са́дѣ.

Књига је ова удешена по црквеним и школским прописима за омладину школску, и као таква добила је благослов Његове Светости патријарха српског Прокопија Ивачковића.

Књига броји 100 страна 8-не, а цена јој је само **20 новч.** Ко на више комада поручи рачуна му се комад по 15 новч.

Наручбине ваља упућивати накладној штампарији А. Пајевића у Н. Сад.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОВРОДА.

Из Н. Сада од 6 авг. 1878. до даље наредбе,

У Земун: сваки дан у пола 5 сати по подне (изузимајући недељу).

У Земун и Оршаву: понедељником средом, и суботом у пола 5 сати по подне.

У Пешту: сваки дан у пола 11 сати пре подне (изузимајући уторник).

У Новом Саду 18. авг. 1878. **Оправништво.**

Курс бечке берзе 21. септ. (3. окт.)

5% металица	60.65
5% народног зајма	62.65
Аустријска златна рента	71.60
Угарска златна рента	83.60
Државни зајам од 1860 г.	111.—
Акције банчине	791.—
Кредитне акције	258.50
Лондон	116.50
Угарске разтеретнице	77.50
Сребро	99.90
Ц. кр. дуката	5.56
Наполеондори	9.33
Немачке марке	57.65

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На опћој пучкој школи у Сибачу расписује се овим место учитеља и певца источно православне вероисповести уз годишњу плату од 350 фор. 10·2 простор. метара дрва, стан у нарави и врт.

Молитељи нека своје на вис. кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с доказима добе, учитељског оспособљања, моралног својега понашања и досадашњег службовања поднесу опћ. школском одбору у Сибачу (пошта Рума) до 19. октобра (по нов.) т. г.

Кр. жуп. школско надзорништво. 2—2

У Вуковару 19. септембра (по нов.) 1878.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену учитељску штацију у Херцег-Суљошу.

Плата је учитељска 340 фор., 13 ланаца ораће земље, 4 хвати тврди дрва, од сваког укопа и венчанице 20 новч. и слободан стан по школској уредби од 1872 устројен.

Просителји имају молбенице своје сведочбама подкрепљене до 26. октобра т. г. подписаном одбору поднети.

Изабраном учитељу у дужност спадаће у цркви и ван ове појати и децу у појању обучавати, као и у седницама перо водити, ако би за перовођу изабран био.

У Херцег-Суљошу (у Барањи) 8. септембра 1878.

2—3 МЈЕСТНИ ШКОЛСКИ ОДБОР.

СТЕЧАЈ.

На упражњену једну парохију у Томашевцу.

Ко жели ову парохију получити, има своју ваљано инструирану молбеницу овој конзисторији за 4 недеље од дана првог увртшења овог огласа у „Заставу“ поднети.

У Вршцу 21 августа 1878.

КОНЗИСТОРИЈА
3—3 епархије вршачке.

Мануфактурна трговина

ДИМИТРИЈА ПАЗАРСКОГ

у Пригу 2—2

потребује једног помоћника који може одма ступити; мађарски који говори имаде првенство, и једног практиканта или шегрта из добре куће.

Управа српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Новом Саду, позива т. т. деоничаре I. и II. кола у ванредну скупштину, која ће се у задругиним локалитетима дана 7. октобра 1878. по рим. у понедељак после подне у 3 сахата одржати.

Скупштински предмет:

1. Избор једног члана надзорног одбора.

Сви деоничари I. и II. кола, који у скупштини учествовати желе, учтиво се позивају, да своје улазнице до 5. октобра 1878. по рим. у заводу задруге приме.

3—3 **УПРАВА.**

---

*) За ствари под овом рубриком не одговара уред. У.

Одговорни уредник, др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Срп. народна задружна штампарија.